

A betlehemi csillag

Gabnai Sándor

evangélikus lelkész, esperes

A betlehemi csillag

- Mt. és Lk. tudósít a gyermekségi történetekről:
 - a születésről
 - a gyermekkorról
- Lk. az ismertebb – ezt használjuk általában karácsonykor is.
- A bölcsek a ravennai San Apollinare Nuovo bazilika mozaikján (i. sz. 565):

A betlehemi csillag

- Mt. amilyen röviden, egy mondatban lerendezi Jézus születését, olyan hosszan mondja el a napkeleti bölcsek látogatását, akik azért jöttek, hogy imádással köszöntsék a betlehemi gyermeket.
- A csillaguk jelkép lett.
- Láthattuk a Ben Hur kezdőjelenetében is.
- A film főplakátja

A betlehemi csillag

- A főkérdés:
 - csoda-e ez az égi jelenség
 - avagy megmagyarázható valamilyen más konstellációval?
- Születés temploma Betlehemben – csillag jelzi a születés helyét

Máté forrása?

- Lévi – Mt. a zsidó ex-vámszedő az általa ismert zsidó irodalom haggadikus midrása szerint írt.
- (A midrás = a népnek szánt épületes és magyarázó elbeszélés.)
- Josephus is ír egy Mózes – midrásról, amely sok párhuzamot hoz a jelenetünkkel
- Caravaggio: Máté inspirációja

Párhuzamok

- Mózes apja ugyanúgy álmában kap kijelentést, mint József.
- A fáraó és Nagy Heródes ugyanúgy megtudja a gyermek megszületését.
- A gyermek ellenfélként jelenik meg itt is – ott is.
- Az uralkodók tanácskoznak csillagászokkal, tudósokkal és főpapokkal.
- Michelangelo: Mózes szobra

Párhuzamok

- Halálos ítéletet hoznak.
- Fiúcsecsemőket öletnek meg.
- A vérfürdőről Isten álomban figyelmezteti az apákat, így megmenekíthetik családjukat.
- A száműzetés után a következő indoklással térhetnek haza: „mert már meghaltak, akik életedre törtek.”
- mózeskosár

Párhuzam Mózes – Jézus között

- Mt. tehát Mózes alakját tarthatta szem előtt:
- Jézusban egy új Mózes jött!
- Nem az a célja, hogy egy ténylegesen igaz történetet hagyjon ránk, hanem a legenda műfajával állít elénk egy történeti igazságot.
- filmrészlet

Párhuzam Mózes – Jézus között

- Nem értek egyet azokkal, akik csak kitalált történetként beszélnek e jelenetről.
- Igaz ugyan, hogy az evangéliumok a hit tanúi, és nem az a céljuk, hogy pontos történetírást adjanak + történelmi eseményt közvetítsenek.
- Raffaello: Jézus színeváltozása

Párhuzam Mózes – Jézus között

- A midrásokban mindig egy bibliai igehely magyarázatát adják.
- Máté is gyakran így hivatkozik: „mindez pedig azért történt, hogy beteljesedjék, amit az Ur a próféta által mondott”.
- De most nem!
- Ortodox ikon Jézus színeváltozásáról

Párhuzam Mózes – Jézus között

- Pedig kézenfekvő lett volna a Bálám-féle jövendölésre gondolnia (4.Móz.24,17): „csillag támad Jákobból”.
- Ez bizonyítja, hogy akár megtörtént eseményről is szó lehet.
- Emellett viszonylag pontos szakkifejezések és történelmi utalások is elhangoznak.
- Rembrandt: Bálám szamara

A csillag, mint a datálás bizonyítéka

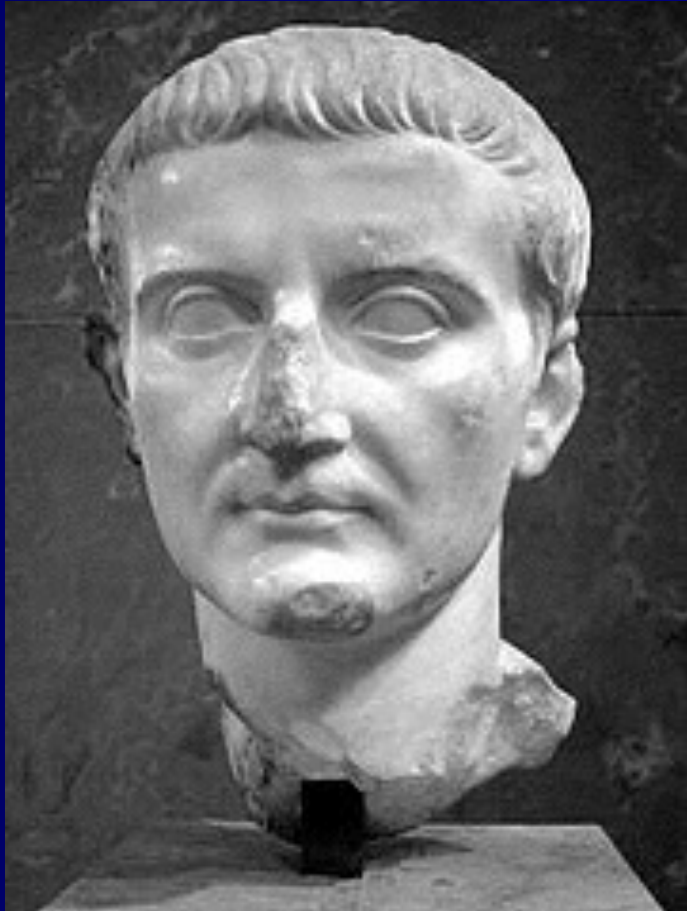
- Lk. népszámlálása (ami miatt Józseféknek Betlehembe kellett menniük Názáretből) Kr.e.7.-hez vezetett: ez a születés valószínű dátuma.
- Az astro-archeológia – csillagászati régészet – ezt mára bebizonyította.
- Jézus tehát hét évvel korábban született.
- Rembrandt: Bálám szamara

Az elrontott időszámítás

- Elszúrták tehát az időszámítás kiszámítását.
- A kiszámoló: Dionysius Exiguus római apát volt, aki a jelenlegi időszámításunk kezdőpontját meghatározta a 6. században.
- Hogy kapta az időpontot, és hogy jutott hibás, de logikus következtetésre?
- Dionysius Exiguus (470-544)

Az elrontott időszámítás

- Az akkori hagyomány szerint Krisztus fogantatása és halála egyaránt március 25-én történt.
- Az apát járatos volt a húsvétszámításban, keresett egy évet Tiberius császár uralkodásának 15. évéhez közel, amikor a húsvét III. 25-re esett, mert Lk. szerint Jézus megkeresztelése ekkor történt.
- Tiberius császár

Az elrontott időszámítás

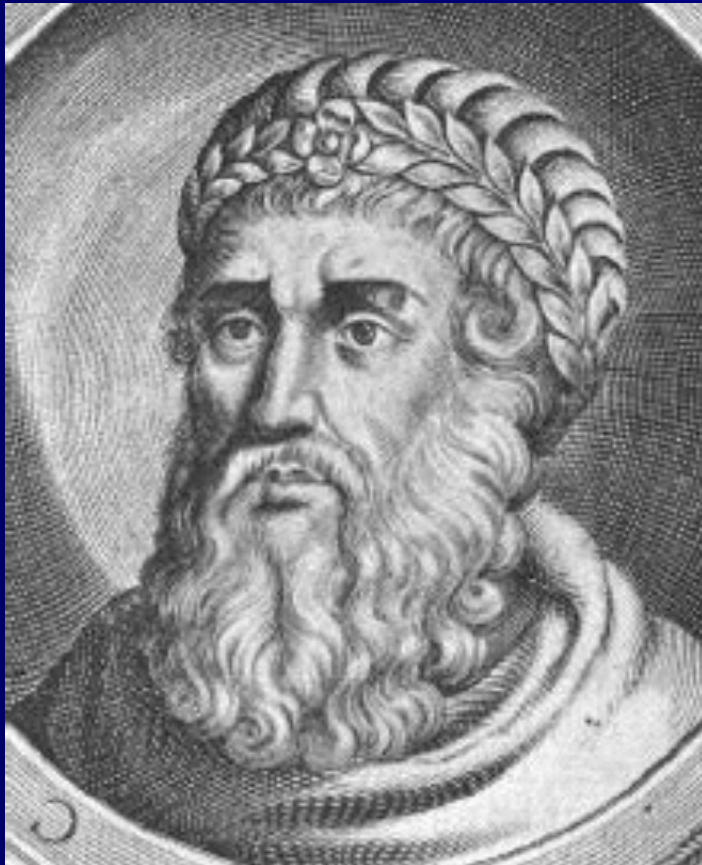
- Megnézte, hogy ez beleesik-e Pilátus ismert idejű helytartóságának idejébe.
- Ebből visszszámolt 31 évet, mert a legendák szerint Jézus 30 évesen kezdte meg működését.
- Így kapta meg Augustus uralkodása 28. évét, de számításaiba több hiba is csúszott.
- Munkácsy: Krisztus Pilátus előtt (részlet)

Az elrontott időszámítás

- Nem vette figyelembe, hogy Augustus császár Octavianus néven akkor már 4 éve uralkodott, mielőtt felvette volna az Augustus nevet.
- Arra se figyelt, hogy az időszámításban nincs 0. év, hanem a Kr.e.1-et azonnal a Kr.u.1. év követi.
- Augustus császár

Az elrontott időszámítás

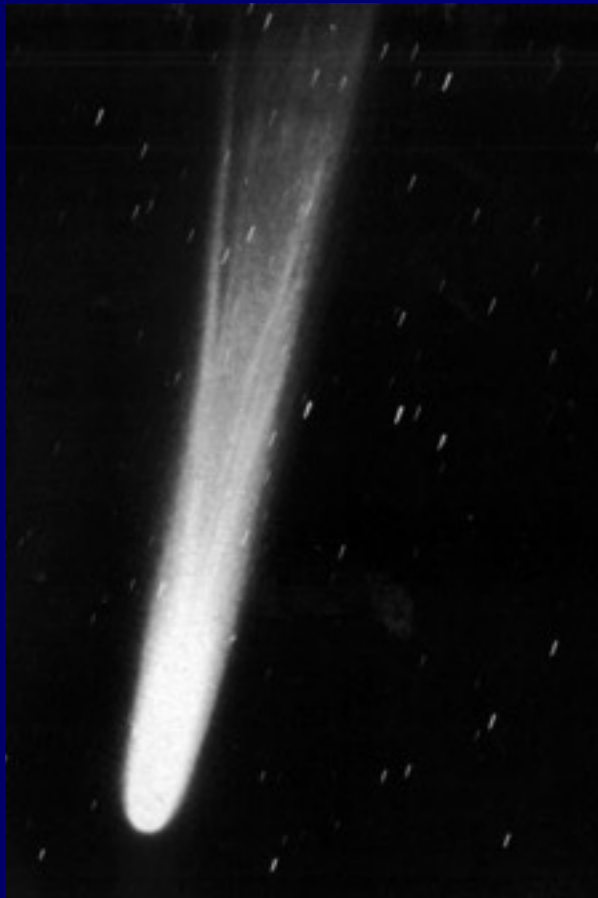
- Emellett a Biblia szövege szerint annyi bizonyos, amikor Jézus megszületett, Heródes király még élt.
- Márpedig ő Kr.e. 4-ben már elhunyt.
- Ebből is látszik, hogy Dionysius Exiguus nem használta fel az összes történeti adatot, de még a bibliát sem, csak a legendákat figyelte.
- Nagy Heródes király

A datálás másik bizonyítéka a betlehemi csillag

- A csillagászati kronológia segítségével ma már biztosan állíthatjuk, hogy a kiemelkedő égi látványosság a Jupiter és a Szaturnusz bolygók háromszori együttállása lehetett.
- A rendkívül ritka jelenség a Halak csillagképben következett be, mégpedig – a mai naptárunkat használva –, Kr.e. 7-ben.
- Halak csillagkép különleges ábrázolása

Mi lehetett a betlehemi csillag? Üstökös?

- Ezen elmélet nem valószínű, mert az antik világtól a középkor végéig az üstökösöket mindig a rossz, a betegség, a háború, a természeti katasztrófák hírnökeinek tartották.
- A születés felemelő, magasztos eseményét nem társíthatták volna ehhez.
- Ezen időszakban egyetlen kométát sem jegyeztek fel az ismert világ tudósai.
- Halley üstökös

Mi lehetett a betlehemi csillag? Üstökös?

- Giotto éppen a Halley-üstököst örökítette meg idilli képe felső részén.
- De ez az üstökös az csillagászati számítások és a feljegyzések szerint csak Kr.e.11.-ben és Kr.u. 66.-ban volt látható.
- A Halley tehát nem lehetett!
- Giotto: A napkeleti bölcsek imádása

Mi lehetett a betlehemi csillag? Meteor? Kisbolygó?

- Nem lehetett meteor sem, mert e jelenség csak pillanatokig figyelhető meg.
- A Föld mellett elhaladó kisbolygó se lehetett, mert ez általában szabad szemmel nem látható.
- De akkor is csak pár órára látható, ráadásul igen gyorsan mozog, viszont a Biblia szerint a betlehemi csillag hetekig látszódott úgy, hogy a csillagok közt egy helyben állt.

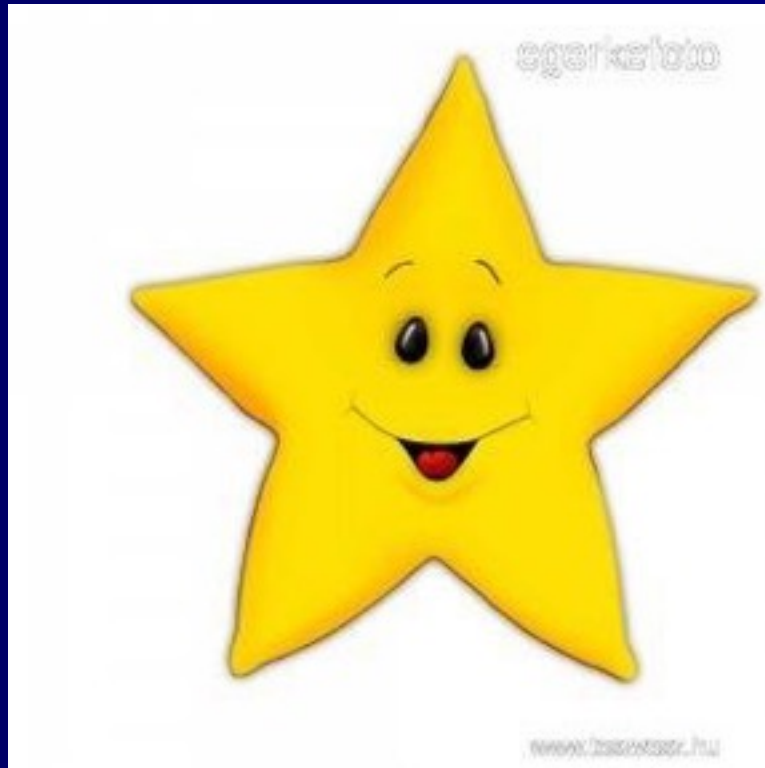
- meteor

Mi lehetett a betlehemi csillag? Nova? Szupernova?

- Esetleg egy nova vagy egy szupernova lehetett?
- Tehát egy addig észrevétlen csillag, ami hirtelen fellángolt, és valóságos fáklyaként felrobbanva lobogott?
- De erről sincs feljegyzés.
- szupernova

Mi lehetett a betlehemi csillag? Akkor mi lehetett?

- A bibliai leírásból – „a csillag, melyet napkeleten láttak, előttük haladt, amíg végül meg nem állt a hely fölött, ahol a gyermek volt” – az tűnik ki, mintha ez a különleges jelenség független lett volna az égitestek mozgásától, azok keltétől-nyugtától, ami valódi égitestek esetén nem lehetséges.

Az evangélisták nem csillagászok voltak!

- Az evangéliumokat jóval Krisztus halála után írták, így íróik évtizedes emlékezetében már nem bízhatunk meg teljesen.
- A legendák természetének az is betudható, hogy nem várható el tőlük egy természeti jelenség pontos leírása, hiszen inkább az eseményre, a Messiás eljövetelére koncentráltak.
- Az evangélisták és attribútumaik

Kepler megfigyelései

- Johannes Kepler 1604-ben figyelte meg, hogy az égen feltűnt egy csillag ott, ahol korábban semmi sem látszott.
- Nem tudhatta, hogy egy csillag pusztulását figyelte meg.
- Megdöbbent, mert addig Arisztotelész tanításai alapján úgy hitték, a csillagok állandóak.
- Johannes Kepler

Kepler megfigyelései

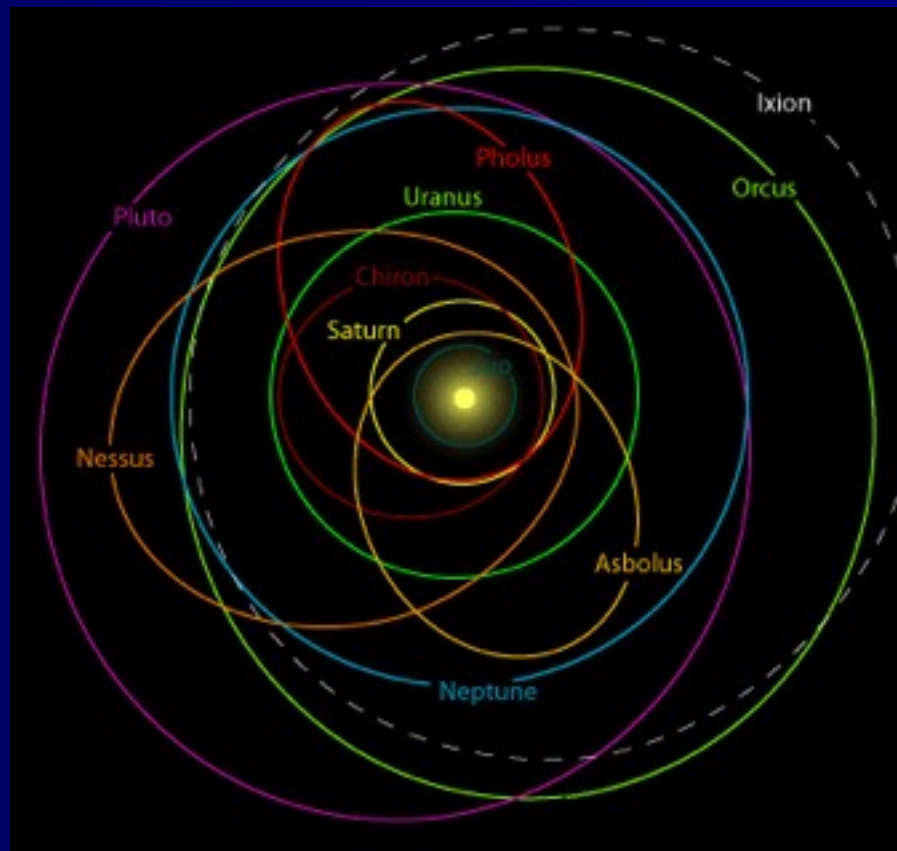
- Azt is feljegyezte, hogy nem sokkal korábban – a későbbi szupernova helyéhez közel – a Jupiter és a Szaturnusz egészen közel volt egymáshoz.
- Ráadásul majdnem egyszerre „fordultak vissza” és írtak le egy-egy hurkot.
- Jupiter

Kepler megfigyelései

- Kepler elvégzett pár számítást, és 1604.okt.10-én kiderítette, hogy a Jupiter és a Szaturnusz konjunkcióban áll.
- Azaz hirtelen feltűnik + egymáshoz közel egynek látszik.
- Kiszámolta, hogy ez volt Kr.e.7.-ben is.
- Szaturnusz

Kepler megfigyelései

- Furcsa szó ez a „visszafordulás”.
- Lehet, hogy ez a földről így látható, de a bolygók nem forgolódnak.
- Kepler megfigyelte, hogy a két bolygó akkor 3x is egymás közelébe került.
- Rájött, hogy talán a betlehemi csillag együttállás lehetett.
- Az úgynevezett kentaurok pályája

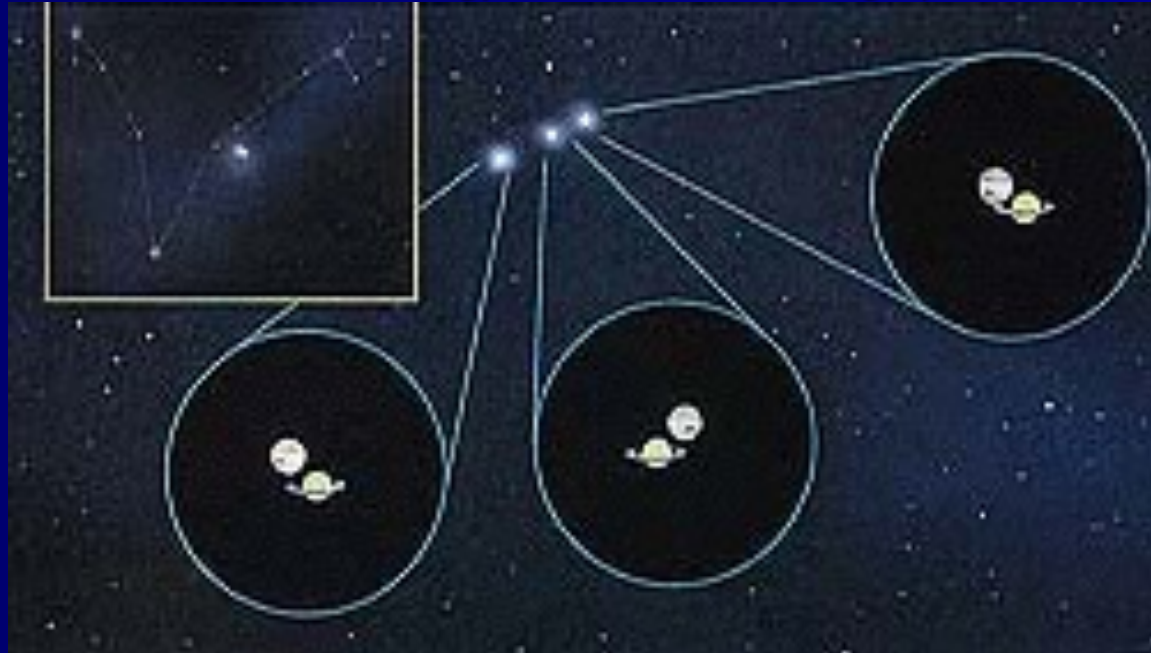
Kepler megfigyelései

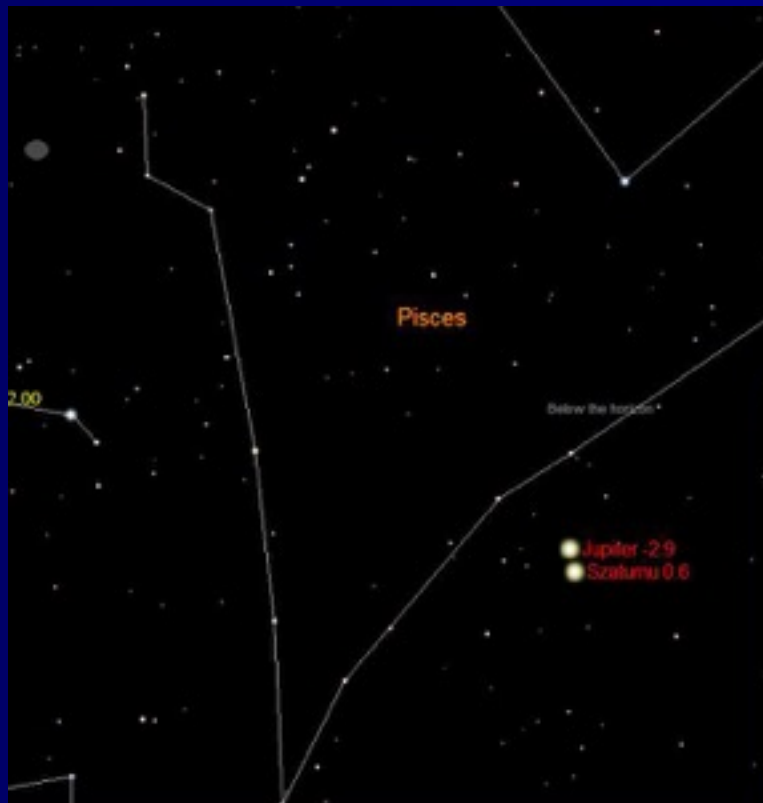
- Kepler úgy gondolta, hogy az „új csillag” feltűnését, azaz a szupernovát, ez az együttállás válthatta ki (ebben nem volt igaza).
- Számolgatni kezdett, és azt kapta eredményül, hogy Kr.e.7-ben is bekövetkezett a Jupiter és a Szaturnusz háromszoros együttállása, ráadásul mindez a Halak csillagképben történt.
- A Halak csillagképe

Kepler megfigyelései

- Kepler a Reinhard-féle 1551-es csillagtáblázat alapján három konstellációt is megállapított ez évre a Halak csillagképben.
- A Jupiter és a Szaturnusz háromszori együttállása a Halak csillagképben

Az együttállás szimbóluma

- A Jupiter a keleti mitológiában a királyi csillag + a Szaturnusz a zsidóság legfőbb csillaga + a Halak csillagkép a születés és a Messiás csillagképe volt.
- Ezért jelenthette a Halakban a két fő „csillag” háromszori együttállása az égi jelet, a messiásvárás beteljesülését.
- A Jupiter és a Szaturnusz háromszori együttállása a Halak csillagképben

Az együttállás szimbóluma

- Jupiter

- Jupiter a világ uralkodó csillaga = királycsillag.
 - Augustust pl. szívesen nevezték Egyiptomban a főistennek.
 - Pont Kr.e.7.-ben Philé szigetén emlékművet is szenteltek neki.
 - A legrégebbi szír fordítás a csillagot „kaukeba”-nak fordítja, amivel viszont csak a Jupitert jelölték Babilonban.
-
- Jupiter

Az együttállás szimbóluma - Szaturnusz

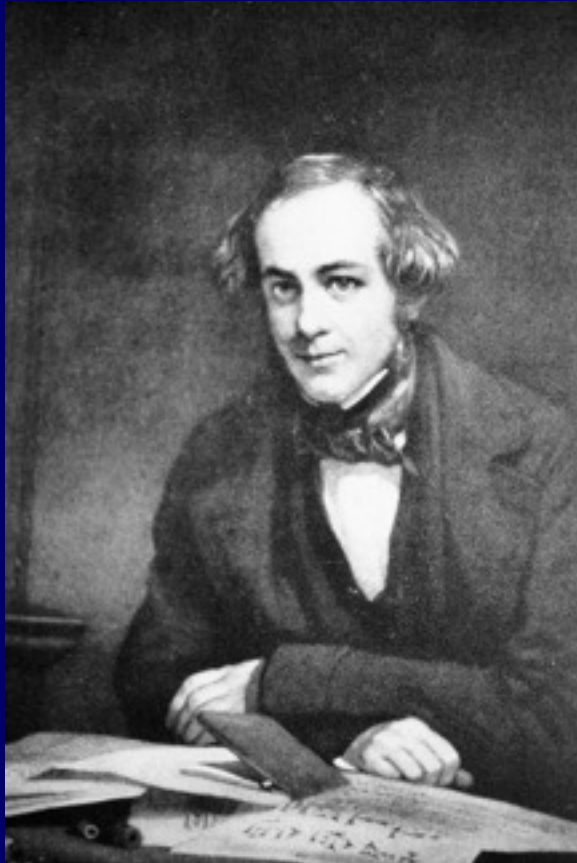
- Szaturnusz Szíria tartomány csillaga, tehát a zsidók csillaga is.
- Ámosz próféta korholó beszédében a pogány csillagkultusz, Kevan csillagisten ellen lép fel.
- Kevan épp a Szaturnusz akkád neve.
- Szaturnusz

Az együttállás szimbóluma – a csillag

- A csillag fontos jelkép.
- A Róma elleni egyik felkelés vezetője, Bar Kosziba nem véletlenül változtatta át nevét Bar Kochbára (Barkóba-játék), azaz a Csillag fiára.
- A csillag Megváltó küldetésének jele volt.
- Bar Kochba lázadása

Az együttállás szimbóluma – a csillag

- H.C.Rawlinson ékírásos táblája ezt tartalmazza:
- „Ha majd ez megtörténik, akkor nagy király fog fellépni nyugaton, és akkor igazságosság, béke és barátság lesz minden országban, és minden népet boldoggá fog tenni.”
- Henry C. Rawlison (1810-1895)

Az együttállás szimbóluma

- Jupiter és a Szaturnusz 20 évente találkozik: ez cseppet sem feltűnő.
- A 3x-os találkozásra 258 évente kerül sor, de mindig más állatképben.
- Ugyanazon csillagképben csak 794 évente.
- A Halakban való megjelenésük különösen is fényes jelenséget ad.
- A Halak csillagképe

Régészeti bizonyíték

- További bizonyíték egy régészeti lelet.
- 1925-ben Paul Schnabel orientalista talált egy 2000 éves babiloni ékírásos táblát az Eufrátesz melletti Szippar csillagvizsgálóból.
- Ez a Kr.e.7.év szenzációjaként írja le a jelenséget.
- Rajzos csillagatlasz

Számoljunk!

- A csillagászokkal együtt a mai technikával könnyen kiszámolhatjuk:
- A Jupiter első feltűnése a hajnali égbolton Kr.e. 7. március 16.
- A Szaturnuszé Kr.e. 7. április 4.
- Az első konjunkció Kr.e. 7. május 29.
- Csillagképek

Számoljunk!

- A Jupiter és a Szaturnusz az állatöv csonka kúpjának csúcsa közelében július második felében egészen mozdulatlanul látszottak.
- Kr.e. 7. szeptember 16-án volt a második együttállás.
- Kr.e. 7. november 12-14-én mintha megálltak volna.
- Kr.e. 7. december 5-én a gyorsabb Jupiter elérte a Szaturnuszt – ez a harmadik együttállás.
- Benczúr Gyula: A napkeleti bölcsek (fasori evangélikus templom oltárképe)

Háromszori megjelenés

- A bolygók együtt vonultak ide és tova + 3x találkoztak úgy, hogy csak egy fok választotta őket el.
- Mt. szövegét is vizsgálva: 3 helyen szól a csillagról: a felkeléséről + a megjelenéséről + a megállásáról.
- Fényes Adolf: Betlehemi csillag

Az első megjelenés

- Mt.2,2: „Láttuk az Ő csillagát keleten.”
- A helyesebb fordítás így a következő lehet: „láttuk az ő csillagát keleten” helyett „láttuk az ő felkelő csillagát”
- Ez Kr.e. 7. márciusában történhetett.
- A görög anatólé szó áll itt a csillag szó mellett.
- Többes számban ez keletet jelent, viszont egyes számban egy speciális csillagászati jelentést is hordoz: mégpedig egy csillagkép héliakus felkelését, azaz láthatóvá válását jelenti.

A második megjelenés

- Megtudjuk a Bibliából, hogy Nagy Heródes titokban magához hívatta a bölcseket, hogy megtudakolja a csillag feltűnésének idejét.
- Feltűnik = a csillaghalmaz első közös megjelenését érthetjük alatta, tehát az első konjunkciót: májusban.
- Amikor az ember megszületik, akkor kel fel a csillaga.
- Ez lehet a vélt trónkövetelő születési időpontja is.
- Mt. nem mondja el, mit válaszoltak bölcsek.
- Közben amúgy egy másik bolygó, a Mars hanyatlóban volt: ezt a zsidók úgy értékelték: elközelgett Heródes uralmának vége.

A harmadik megjelenés

- Mt.2,9 –ben pedig azt olvassuk, hogy előttük ment a csillag, majd pedig megállt egy hely fölött.
- Vagyis a háttérben látható állócsillagokhoz képest mozdulatlan helyzetbe került.
- A megállás tehát csak látszólagos, mert a Föld és a bolygók egyenes vonal mentén közlekedtek.
- Ez lehetett tehát november 12-14-én: amikor „megálltak” a csillagok.
- Így találták meg a gyermeket szüleivel együtt Betlehemben, ahol leborulva imádták őt, majd álmukban egy utasítást kaptak, hogy ne menjenek vissza Nagy Heródeshez – hanem kerüljék el a veszélyforrást.

A bölcsek útja

- A megállapítás után, miszerint Zsidóországban egy nagyon jelentős Király született, elindultak.
- Ez 1200 km út volt Palmyrán és Damaszkuszon keresztül.
- Kb. majdnem fél éves út után novemberben érhettek oda Heródes elé.
- „Te, Betlehem, Júda földje, egyáltalán nem vagy kicsi Júda nemzetségei közül, hisz belőled származik majd a vezér, aki népemnek, Izraelnek pásztora lesz.” (Zakariás)

A bölcsek útja

- Jeruzsálem és Betlehem közt 8 km az út – a Hebron fele vezető karavánúton déli irányban.
- Ha a bölcsek a Jaffai kapun hagyták el a fővárost, akkor a Jupiter, mint világító lámpás állt az út vonalának meghosszabbításában, tehát a csillag fele mentek, „a csillag előttük ment”.
- Jaffai kapu Jeruzsálemben

Amikről nem szóltam...

- Nem kívántam foglalkozni ,
hogy miért épp karácsonykor
ünneplünk.
- Azzal sem, hogy kik is voltak
ezek a háromkirályok –
következő előadás erről szól.
- A következményekről sem –
a betlehemi
gyerekgyilkosságokról.
- Krétai festő: Betlehemi gyerekgyilkosságok

Konklúzió

- Vajon köthette-e Isten magát ilyen csillagjósági üggyhöz?
- Igen! Ő kihasználja és elrendeli a természet rendszereit.
- Valóban az Ő jele volt.
- A bölcseket nemcsak a tudományuk indította útnak, hanem az, hogy felismerték a jelet.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Gabnai Sándor
evangélikus lelkész, esperes

Sopron Evangélikus Egyházközség
és
Soproni Evangélikus Egyházmegye
9400 Sopron, Bünker köz 2.
gabmas@freemail.hu
20/824-6902